

UDC 342

DOI: 10.34671/SCH.HBR.2020.0403.0022

СТЕПЕН НА КРИМИНАЛИЗИРАНЕ ДЕЙСТВИЯТА НА ЧОВЕКА СРЕЩУ ПРИРОДАТА

© 2020

Клинкова Теодора Георгиева, редовен студент по право

Софийски университет „Св.Св. Климент Охридски“

(1504, България, София, бул. „Цар Освободител“ 15, e-mail: maite977@abv.bg)

Анотация. В условията на съвременното общество престъпленията срещу околната среда, която много правни доктрини в света определят като екологични по своя характер престъпления се разрастват, променят своя качествен състав и ориентират престъпните посегателства срещу националната и световна екологична безопасност. Престъпленията срещу околната среда и нейните функционални елементи се класифицират от НК като особено обществено опасни деяния (действие или бездействие). Предмет на екологичните престъпления е природната среда в цяло и конкретните нейни компоненти, сегменти, ресурси, които се намират в техните естествени състояния: вода и водни източници; земята; горите; животинския свят. Обективната правна страна на екологичните престъпления обикновено включва несъблюдаване или нарушаване на специалните правила, установени в нормативен порядък по отношение на екологичната безопасност, екологичната превенция, екологичния одит. От субективна гледна точка екологичните престъпления се извършват умишлено или по непредпазливост. Най-често от правна гледна точка нарушенията, свързани с екологичната среда се изразяват в: нарушаване правилата на охрана на околната среда при извършване на проекционни действия, по време на процеса на строителство на сгради с различно предназначение и сфера на употреба, въвеждане в експлоатация на промишлени, селско стопански, научно-приложни и други проекти с промяна на урбанизационният статут на прилежащите поземлени участъци.

Ключови думи: престъпление, екологично престъпление, правни проявления, превенция, санкциониране, правно преследване, наказателни мерки.

DEGREE OF CRIMINALISATION OF HUMAN ACTIONS AGAINST NATURE

© 2020

Klinkova Teodora Georgieva, regular law student

Sofia University „St. Kliment Ohridski“

(1504, Bulgaria, Sofia, bould. „Tzar Osvooboditel № 15, e-mail: maite977@abv.bg)

Abstract. In modern society, environmental crimes, which many legal doctrines in the world define as environmental crimes, are growing, changing their quality composition and orienting criminal attacks against national and global environmental safety. Crimes against the environment and its functional elements are classified by the SP as particularly publicly dangerous acts (act or omission). The subject of environmental crimes is the natural environment in general and its specific components, segments, resources, which are found in their natural states: water and water sources; the land; forests; animal world. The objective legal side of environmental crimes usually involves non-compliance or violation of the specific rules established in a regulatory order as regards environmental safety, environmental prevention, environmental audit. From a subjective point of view, environmental crimes are committed intentionally or recklessly. Most often from a legal point of view, violations related to the ecological environment consist in: violation of the rules of environmental protection in the implementation of projection actions, during the process of construction of buildings with different purposes and sphere of use, commissioning of industrial, agriculture business, scientific and applied and other projects with a change in the urbanization status of adjacent plots.

Keywords: crime, environmental crime, legal manifestations, prevention, sanctioning, legal prosecution, punitive measures.

СТЕПЕНЬ КРИМИНАЛИЗАЦИИ ДЕЙСТВИЙ ЧЕЛОВЕКА ПРОТИВ ПРИРОДЫ

© 2020

Клинкова Теодора Георгиева, студент права

Софийский Университет им „Св. Климента Охридского“

(1504, Болгария, София, бул. „Царь Освободитель“, e-mail: maite977@abv.bg)

Аннотация. В современном обществе растет число экологических преступлений, которые многие правовые доктрины в мире квалифицируют как экологические преступления, меняя их качественный состав и ориентируясь на национальные и глобальные экологические безопасности. Преступления против окружающей среды и ее функциональные элементы классифицируются как особо публично опасные действия (акт или бездействие). Предметом экологических преступлений является природная среда в целом и ее специфические компоненты, сегменты, ресурсы, которые находятся в их естественных состояниях: водные и водные источники; земли; леса; животный мир. Объективная правовая сторона экологических преступлений обычно связана с несоблюдением или нарушением конкретных норм, установленных в нормативном порядке в отношении экологической безопасности, предупреждения окружающей среды, экологического аудита. С субъективной точки зрения экологические преступления совершаются умышленно или безрассудно. Чаще всего с юридической точки зрения нарушения, связанные с экологической средой, заключаются в: нарушении правил охраны окружающей среды при осуществлении проекционных действий, в процессе строительства зданий различного назначения и сферы использования, ввод в эксплуатацию промышленных, сельскохозяйственных предприятий, научных и прикладных и иных проектов с изменением статуса урбанизации прилегающих участков.

Ключевые слова: преступления, экологические преступления, правовые проявления, профилактика, санкции, судебное преследование, карательные меры.

Природата е общият дом на всички хора-много често действията на хората срещу нея се възприемат без всякаква квалификационна норма и без да се прилагат за дълъг период от време съответните наказателно-проце-

суални действия.

Трябва ли да се криминализират действия свързани с: изсичането на вековните еквипотиви гори, които обричат коалите на унищожение, защото техният естест-

вен дом вече го няма. Замърсяването на световния океан с нефтени петна на големи площи, факт, който обрича птиците и рибите на смърт. Изхвърлянето на различните пластмасови изделия извън регламентиранията места за депониране и проследяване на разпада им. Замърсените с химикали реки и естествени водоеми, от които милиони хора задоволяват ежедневните си нужди от вода и средство за напояване на нивите си. Химическите заводо-обричащи хората на тежки респираторни заболявания, а така също на хронично протичащите заболявания на дихателната система и белите дробове.

Като едно уводно определение, подценяваната от съвременният човек дума *природа* означава външният свят, който човек населява. Той по естествен начин на възникване и развитие/ обособяване/ се подчинява на *определени закони*. Природата е първична, тя не може да бъде създадена от човека, а той от своя страна е длъжен да я възприема като даденост.

В стремежа си да я опознае той несъзнателно я променя, нарушава нейният ритъм на развитие и възстановяване като много често действията му в тази посока са *планомерни и целенасочени*. Човек превръща в този се непрестанен стремеж природата от източник на блага и благоденствие в източник на разрушителна печалба.

Логично възникват в този ход на мисли на няколко много важни въпроса:

1/ Следва ли разрушителната спрямо природата дейност на човека да се приема като криминално деяние.

2/ Кой действия срещу природата следва да се разглеждат като норма за законодателно преследване.

3/ Съществува ли презумпция за превенция на действията на хората срещу природата в дългосрочен план.

4/ Как в съвременното българско правно законодателство се квалифицират и преследват действията срещу природата и нейните елементи, независимо от мотивите и обстоятелствата.

5 /На каква нормативно-правова база е съгласувано законодателството на България и страните членки на ЕС по отношение на общи законови действия при констатирани на системни нарушения срещу природата.

6/ В чисто човешки план нарушението срещу природата е свързано с нарушаването на законите, по които тя съществува и се развива/природните закони/. В друг аспект нарушението срещу природата следва да се възприема като нарушение на закона за природната целесъобразност. В страните от света престъпленията срещу природата се класифицират с една единствена норма „екологично престъпление“. В правосъзнанието на човека и юриста това название се асоциира с „престъпления против природната среда“, въпреки, че е очевидно, че то има много по-широка природа. Отсъствието на точни представи за това как следва да се класифицира „екологичното престъпление“ се обяснява с необходимостта да се разшири представата за самото понятие „екология“.

Един първите, който застава зад правовата идея да се криминализират действията на човека срещу природата е руският юрист. В. Д. Пакутин. Според него и в потвърждение на чл.26 от наказателния кодекс на Руската федерация „екологичното престъпление“ се класифицира официално като „престъпление срещу природната среда“.

Това действие позволява да се отдели предмета на углавно-правова защита-природната среда, да се подчертае целта на наказателно-правната охрана-защита на природната среда от престъпно въздействие на човека, да се затвърди положението за приоритета на охрана на природата –място, което човек обитава като биологичен вид.

В какво се заключава обществената опасност на престъпленията срещу природата. Тяхната обществена опасност се съдържа в това, че в резултат на тези действия на човека се подлага на заплахата от разрушение на средата на обитаване на човека, факт, който се отразява

върху начина му на живот и неговата продължителност.

В своя популярна статия „Някои въпроси на наказателно правната защита на природата“ доц. Ива Пушкаркова-Гочева прави задълбочен анализ на особеностите на наказателно правната защита на природата, като доказателствената си теза изгражда на базата на няколко логически свързани части: обща характеристика на престъпленията против природната среда, където основните акценти се поставят върху обществените отношения по опазване на околната среда като обект на престъпна дейност; видовете престъпления според обекта на наказателно правна защита; несъщински престъпления против околната среда.

От особена важност и системност на представяне е правната информация, свързана с наказателната, административно-наказателната и административна отговорност за увреждане на околната среда.

Наличието на толкова и различни правни механизми и начини за анализ на нарушенията срещу околната среда (имащи екологичен характер) се оптимизира на базата на извеждането на постулатното твърдение, „... критерии за оценка на обществената опасност на деяние, осъществяващо състав на престъпление против околната среда“ [1].

Научните доводи са подчинени на логиката на обособяване на този процес и като обществено значимо проявление и особено като „...обща аналитична рамка и подходи за прилагане на наказателния закон, то (изследването) се стреми да подпомогне дейността по наказателно преследване на престъпленията против околната среда, и е предназначен както и за тесни специалисти в материята, така и за по-широка юридическа аудитория, която тепърва навлиза в нея“ [1].

В това фундаментално изследване за степента, особеностите и правното санкциониране на действията спрямо околната среда и нейните функционални компоненти не се анонсира разбирането за степента на мярката и полумярката в хода на разбирането за подобен вид нарушения, класифицирани в НК.

Доказателство за това се открива в твърдението „... доколкото всяка теоретична систематизация на престъплението трябва да бъде подчинена на практически цели, да бъде съгласувана със закона и да бъде по възможност ясна, за основен критерий в предлагания анализ ще бъдат ползвани формални критерии за систематизиране на престъпленията на самия закон.

Според него за същински престъпления против околната среда ще бъдат считани тези, групирани в Раздел III на Глава единадесета „Общо опасни престъпления“ (чл.352-353з от НК, включително приготвяне към някои от тях чл.356а от НК). Няма съмнение, че тези състави осигуряват с предимство при защитата на околната среда, видно от наименованието на раздела, към който се отнесени [1].

Комплексното тълкуването на засегнатата категория, която има и широки социално-обществени граници на употреба, а не само правно проследяване за закононарушенията, тяхното класифициране съобразно процедурите и нормите за това и на тази основа налагане на законосъобразни действия с рестриктивен характер налага общото уточнение на категорията „престъпления против околната среда“:

„Всяко действие, с което се нарушава законодателството за околната среда и се причиняват съществени вреди или рискове за околната среда или човешкото здраве, се смята за престъпление против околната среда.

Най-добре документиранията престъпления против околната среда са:

- незаконните емисии или изпускания на вещества във въздуха, водата или почвата.
- незаконна търговия с екземпляри от дивата флора и фауна.
- незаконна търговия с озоноразрушаващи вещества.
- незаконния превоз на или изхвърляне на отпадъци.

Страните от ЕС в определени граници и на базата на Директива 2008/99/ЕО относно защитата на околната среда чрез наказателно право са посочени редица нарушения, спрямо околната среда, които се наказват като престъпления против във всички страни на ЕС [5].

Законодателството, свързано с околната среда и здравето на хората, инкриминирано и като „екологично престъпление“ бележи не лек път на обособяване и развитие. Причината се крие в необходимостта от „...интегриране на страните от Централна и Източна Европа (ЦИЕ) във вътрешния пазар на съюза.

На 1 февруари 1995 година с влизането в сила на Европейското споразумение за асоцииране (ЕСА) на Република България към Европейския съюз (ЕС) подходът на общостта по отношение на околната среда става водещ при преценката на ефективността на *национално-то екологично законодателство* [3].

В еволюцията на правната защита на околната среда могат да бъдат разграничени *два* основни исторически периода.

Първият е този на т.н. Индустриална революция от началото на XIX в., а *вторият* е периодът на възстановяване след Втората световна война, продължил до края на седемдесетте години на XX в. Връзката между икономическото развитие и потреблението на природни ресурси е много добре известна. Очевиден е и фактът, че колкото повече се развива индустрията, търговията и други икономически сектори, толкова повече ресурси са необходими.

Систематичното им изчерпване и непосредствената опасност от трайно увреждане на природата са причината хората по целия свят да се замислят и да предприемат мерки. Европейските държави започват да създават законодателство насочено към опазването на околната среда, такова каквото го познаваме днес още в началото на Индустриалната революция. Тази закони биват част от гражданското и административното право, като основна тяхна цел е да гарантират изплащането на задължителни компенсации в случаи на замърсяване и да се създаде система за избягване увреждане околната среда и предпазване здравето на хората. В този начален момент от развитието на екологичното право не се смята за необходимо криминализирането на действията увреждащи природата, тъй като самите те не са били толкова силно разпространени.

Нещата се променят значително с възстановяването последвало Втората световна война, плана Маршал и увеличението в експлоатацията на различни природни ресурси. Тогава се зараждат и първите екологични движения в отговор на явното замърсяване на околната среда.

Катализатор в тази посока става инцидентът с танкера „*Torre Canyon*“ през 1967 г., който е първият от поредица петролни разливи.

Всичко това води до търсене на нов вид мерки за борба срещу увреждането на околната среда. Един от вариантите е да се прибегне към криминализирането на тези действия. Японците са първите, които създават наказателно законодателство (Закон за наказване замърсяването на околната среда от 1970 г.), насочено към предпазване и съхранение на околната среда. Някои страни, следвайки японския пример, приемат подобни наказателни разпоредби под формата на специални закони или отделни части в наказателните им кодекси. Европейският съюз от своя страна приема няколко директиви, задължаващи страните членки да наказват като престъпления определени деяния против околната среда [4].

Чрез действията си човек разрушава естествените процеси на саморегулация на природната среда, нарушава се нейната способност за само възстановяване и почистване.

Само от тази гледна точка държавата и правото правилата за нормирано ползване на природната среда и

въвеждат отговорностите за тяхното процесуално нарушаване.

В тази връзка е извън всякакво съмнение, че понятието „престъпление срещу природната среда“ не може да противоречи на общото понятие за престъпление / за сведение Закон за опазване на природната среда в Р. България-считано от 28.08.2019 година както и неговите подзаконови нормативни актове/.

2/ Могат да бъдат приведени следните примери за закононарушения срещу природната среда:

а/ Незаконният добив на инертни, скално-облицовъчни и неметални полезни изкопаеми е един от най-сериозните проблеми в минерално суровинната индустрия у нас. Експерти уточняват, че 50% от инертните материали и 90% от скалните облицовки с български произход, които се предлагат на пазара у нас, са произведени в сивия сектор. Като правно-административно нарушение в този пример могат да се посочат следните действия- контрабандистите на природни ресурси условно се делят на три типа: такива, които съзнателно не спазват закона и напълно криминално експлоатират находища; други, които са подали искане за концесия, но не получили дълго време разрешително започват да работят без такова и трети, които кандидатстват формално и възползвайки се от тромавата администрация, която по незнание причини може да забави отговора цяло десетилетие и повече, копаят, сигурни че „полулегалната“ им дейност ги прави неуязвими.

б/ По всеобщо признание днес праховите частици, азотния диоксид и озонът в близост до земната повърхност са трите замърсители, които засягат в най-голяма степен човешкото здраве. Излагането на тези замърсители редовно или при върхови концентрации упражнява различно по своята сериозност въздействие — от смущения на дихателната система до преждевременна смърт. Около 90% от градското население на Европа са изложени на замърсители в концентрации, по-високи от нивата на качеството на въздуха, считани за вредни за здравето. Например фините прахови частици (PM2.5) във въздуха намаляват очакваната продължителност на живота в ЕС с повече от 8 месеца. Бензо(а)пирен е канцерогенен замърсител, пораждащ нарастваща загриженост, с концентрация над прага, определен за защита на човешкото здраве, в няколко градски района, особено в Централна и Източна Европа.

в/ Земята и почвата на Европа са подложени на редица видове натиск, включително разрастване на градските райони, замърсяване от селското стопанство и промишлеността, запечатване на почвата, разпокъсване на ландшафта, недостатъчна диверсификация на културите, ерозия на почвата и екстремни метеорологични явления, свързани с изменението на климата. По-екологичните градове с по-чисти енергийни и транспортни системи, екологосъобразната инфраструктура, свързваща зелени площи, и по-малко интензивните устойчиви селскостопански практики могат да спомогнат за повишаване на устойчивостта на използването на земята и здравето на почвите в Европа.

г/ Продажбата на редки животни. Интерпол счита, че третият по величина нелегален бизнес в света след това на наркотиците и оръжието е свързан с търговията на редки животни, част от които са на ръба на физическото изчезване.

д/ Неподдаваща се на контрол поголовна сеч за получаване на дървесина. За пример може да се споменат изчезващите гори в поречието на Амазонка и изсичането на Индонезийските гори за получаване на палмово масло.

е/ Неправилно отношение към електронните изделия, които не са в употреба. В така наречените развити страни ежегодно се изхвърлят повече от 50 млн. тона електронни устройства - в това число компютри, телевизори, мобилни телефони, бяла техника.

Регулярно и нерегламентирано изхвърляне на отпа-

Humanitarian Balkan Research. 2020. Т. 4. № 3(9)

дъщи с производствен характер в различните водни източници. Фекалните и токсичните отпадъци не винаги се изхвърлят по контролиран начин.

3/ Нарушаване режима на право охранителните територии.

3/ Правото за опазване на околната среда възниква, за да създадат и обособят необходимите протекции постфактум, но очевидно този подход не е достатъчен. Правата на природата разпознават природата като заинтересована страна с изключителна важност, чиито нужди трябва да се вземат под внимание, ако човечеството желае да оцелее и просперира, защото природата е източникът на целия живот.

Концепцията за *права на природата* преобръща съществуващата към момента парадигма, като постановява, че по дефиниция цялата природата е защитена, а цел на правата е да очертае границите на допустимо човешко поведение, което да не нарушава динамичния баланс в природата. Това схващане ще позволи на човечеството да посрещне нуждите си, без да е необходимо да принуждава бъдещите поколения да правят компромис със собствените си нужди, а това именно е официалната дефиниция за устойчиво развитие.

Екологическото право представлява съвкупност от правови норми, регулиращи обществените отношения по охрана на обкръжаващата среда от вредни химични, физически, биологични, радиационни въздействия в процеса на стопанско-икономическа или друга дейност (указваща вредно въздействие върху природната среда), а така също възприемане на доктрина и стратегия за използването на природните ресурси.

Нормите на екологическото право са затвърдени с помощта на екологическата политика на държавата, в задължителните правила за поведение на физическите лица, в правилата на осъществяване дейността на юридическите лица и субективните права на тези лица по отношение използването на природата и охрана на природната среда.

Възможната мярка за правна превенция на дейности, които довеждат до ясни правни действия е така наречения *„екологически одит“* (съвременен правно регулиран).

Той представлява систематизиран, документиран процес на проверка, заключаваща се в получаването по обективен начин на оценка на свидетелството за одитиране. Той е насочен към установяване на съответствие на екологически значимите видове дейности, събития, условия, системите на мениджмънт или информация по тези въпроси, свързани с процеса на одит.

В доктрината на екологичното право може да бъдат разделени два вида одит-основен и допълнителен. Към *основният одит* се отнасят всички тези оценъчно-нормативни действия, свързани с установяване на съответствие между по-рано установените критерии на проверяваната стопанска, икономическа или друга дейност в тази нейна част ангажирана с въздействието ѝ върху обкръжаващата среда.

Допълнителният одит има характера на превенция и контрол като включва издаването на норми и предписания за подобряване качеството на дейност, която по своята насоченост оказва въздействие на обкръжаващата среда.

4/ Ангажираността на държавата за регулиране на обществените отношения в сферата на екологичното право личи от историческото развитие на екологичното законодателство. Нормативен акт с обща приложимост на територията на цялата страна е приетата през 1936 г. *Наредба-Закон за защита на родната природа*. Тя поставя под закрила някои природни забележителности, резервати, природни обекти и природно-исторически местности.

Позицията на природата като обект на правото води до такива последици, които на практика превръщат опазването ѝ в мисия невъзможна. Съвременното „мейн-Хуманитарни Балкански изследвания. 2020. Т. 4. № 3(9)

стрийм“ право не разпознава естествената връзка между човешките същества и останалата част от природата, в резултат на което хората нямат позитивното задължение за грижа към природата. Следователно, по дефиниция природата е незащитена и това поставя за решаване на почти невъзможната задача да създадат регулациите постфактум с цел да се ограничат вредите, вместо проактивно да се търси и да се създават онези екологични рамки и политики, които са необходими, за да се създаде устойчиво бъдеще.

Подобна е ситуацията и с екосистемите – в някои райони силно пострадали от индустриалната промишленост състоянието им наподобява на будна кома.

Най-високо ниво на защита, което правото предоставя, е под формата на права.¹⁹ Правото управлява поведението, но само между субекти на правото, които имат правосубектност. Както вече се установи, правото разпознава само две такива категории – хора и формиране, създадени от хора, като корпорациите например.

При относително ясни семантични граници на приложението на категориите „природна среда“ и „екология“, като втората ориентира към функционирането на първата и естественото излизане извън конкретната правна норма за регулация е необходимо да се извършат и някои съществени уточнения.

В поведението на социализирания във висока степен човек или група от хора доминира стремежът им да игнорират една или друга правова норма, свързана с околната среда и екологията.

Поради тази социално-обществена практика на поведение е необходимо да се уточнят понятията като: „действията, предизвикващи екологична вреда“; „несъществени екологични престъпления“; „образуването на съвкупности между същински екологични престъпления“, „несъщински екологични престъпления и други видове престъпления“ [1].

„Въпреки относително пълното транспониране на Директива 2008/99/ЕО на ЕП и на Съвета от 19.11.2008 г. относно защитата на околната среда чрез наказателно право, системата на същинските екологични престъпления позволява извод за допусната непълнота от законодателя. Липсва общ субсидиарен състав, който да предвижда наказателна отговорност за причиняване на немаловажни или значителни екологични вреди чрез деяние, различно от описаните в разпоредбите на чл. 352-353з от НК или засягащи неупоменати в тези състави компоненти на околната среда.

Това ще позволи например да се търси отговорност от извършители на престъпни стопански дейности, с които се компрометират подземни и други богатства и ресурс дори извън защитени територии“ [1].

Липсата на общ субсидиарен състав, който да разграничава и предвижда наказателна отговорност в дадения случай при коренно различни екологични действия ориентира към по-точното тълкуване на правовата норма.

Текстът на чл. 23, ал.1 НК очертава два вида съвкупност. Той гласи, че съвкупността е налице: „Ако с едно деяние са извършени няколко престъпления или ако едно лице е извършило няколко отделни престъпления, преди да е имала влязла в сила присъда за което и да е от тях.“ В първата хипотеза съвкупността от престъпления е извършена само с едно деяние и се говори за идеална съвкупност. Тя е по-рядко срещана в практиката. Във втората хипотеза, където всяко от престъпленията се осъществява с отделно деяние, става дума за реална съвкупност“

Два състава са в отношение на субсидиарност, когато се отнасят до различни престъпления и единият, наричан субсидиарен, се прилага само когато и защото не намира приложение другия, наричан първичен. Затова ако едно деяние съответства на първичен и субсидиарен състав, то няма да осъществява и двата състава. Деянието ще осъществява само първичния и никога субсидиарния състав. Например вредителството по чл. 107 НК е пър-

вично спрямо умишлената безстопанственост по чл. 219, ал. 3 НК” [7].

В непрекъснатият си стремеж хората или определени общности да усвояват ресурсите от природата, голяма част от тях класифицирани вече като невъзобновяеми (изчерпани ресурси) правната мярка за „екологичната вреда” придобива нов смисъл на базата на прерогативите на НК.

Най-инкриминираният компонент от вредите срещу околната среда и с най-голям процент осъдителни присъди и наложени финансови санкции е свързан със „замърсяването на околната среда и отделни нейни компоненти”.

„Екологичната вреда се проявява в замърсяване на околната среда или нейни конкретно описани в състава на престъплението компоненти по смисъла на ЗООС в съставите на чл. 352, чл. 352 а, чл. 353 от НК. Вредата се изразява в увреждане на околната среда в съставите на чл. 353 б, чл. 353 д от НК. Този вид вреда е по-широк и може да включва или да се изразява и в замърсяване на природата. По-нататък подредбата на съставите е съобразена и с това дали екологичната вреда е обща, т.е. може да засегне природата като цяло, или конкретна, т.е. може да засегне само конкретен природен компонент / ресурс (чл. 352 а, чл. 353 е-з).

А. Игнатова и Ст. Петков в своята статия „Екологично законодателство. Екологични престъпления и новите промени в наказателния кодекс” анализират разширяваните правомощия на държавата, отделните държавни органи и специализирани институции по опазване на околната среда. В тази връзка и с нарастване на проявите на инкриминирани екологични действия се допълват съществуващите правни норми и разпоредби, в това число набора от административни процедури и административни мерки [6].

Въпреки, че се възлагат големи надежди за извършване на административни процедури при опазване на околната среда с помощта на ЕО-екологичната оценка и ОВОС-оценка на въздействието върху околната среда и особено съобразяване със значението на чл. 81, ал. 1 от ЗООС примера със застрояването на неясно при какви обстоятелства урбанизирана територия на плажа „Алепу” поставя за решаване едновременно на три вида въпроси - законов, екологичен и технологичен.

Този пример показва сложността на експертизата, оценката на екологичната вреда и съответствието в големия брой случаи на екологични нарушения (при спорен момент на класификационна правна конструкция).

„Съответните наказателно правни норми са реплика на административно наказателните разпоредби от позитивно правната уредба, което незабавно поставя въпроса за приложимия закон – дали деянието следва да бъде наказано по административен ред, или като престъпление с всички произтичащи негативни последици от евентуално неправилно взето решение – или осъществено престъпление да остане ненаказано, или да се приложи наказателната репресия по отношение на лице, осъществило деяние с ниска степен на обществена опасност. Във всички случаи подобно дублиране е сериозен източник на съмнения във взетото решение и съдържа немалък корупционен потенциал” [2, с.18-19].

Вместо да се борави с рестриктивни закони, действащи постфактум, може да се създадат позитивно и проактивно действащо законодателство, което да доведе до екологично процъфтяваща природна среда, поддържаща целия живот, включително и човешкия. Вместо да се приема парадигмата, че природата по дефиниция е незащитена и върху нея могат да се изграждат системи за защита, нашата отправна точка е, че природата по дефиниция е защитена, а законът служи, за да определя нивото на допустимо човешко поведение в граници, които не нарушават динамичния баланс в околната среда.

Правата на природата овластяват гражданите да се изправят от името на природата и да се борят за нея.

Това означава, че вече няма да е необходимо гражданите да доказват, че правото им на собственост е афектирано, за да имат правно основание да завеждат дело (т.е. няма да е необходимо да доказват правен интерес – *locus standi*), защото те ще могат да завеждат дела от името на самата екосистема, която е била увредена.

СПИСЪК НА ЛИТЕРАТУРАТА:

1. Гочева-Пушкарлова, Ив. Някои въпроси на наказателно правната защита на природата. София, юни, 2016. Асоциация на прокурорите в България. D:/Downloads/Наказателноправна%20защита%20на%20природата Пушкарлова. Pdf.
2. Гунева, М., Новиков, Л и колектив. Престъпления против околната среда. Ръководство. С., 2015, с.18-19.
3. Екологичното законодателство и екологичната политика. oldcsd.bg/artShow.php?id=12968.
4. Екологическо законодателство. Из опыта Японии. <http://ecoalliance.com.ua/bbloteka/statt-po-povtryu/ekologicheskoe-zakonodatelstvo-iz-opyta-yaponii>.
5. Европейска комисия. Наказателно правни санкции за престъпления против природата. <http://ec.europa.eu/info/energy-climate-change-environment/implementation-eu-countries/criminal-sanctions-environmental-o...>
6. Игнатова, А., Петков, Ст. Екологично законодателство. Екологични престъпления и новите промени в наказателния кодекс. [http://D:/Downloads/law-journal1-2011-9%20\(1\).pdf](http://D:/Downloads/law-journal1-2011-9%20(1).pdf).
7. Право. Съвкупност от престъпления. <https://valtcheva.com/index.php/law/28-nakazatelno-pravo/105-105>.
8. Романова, Л.Р. К вопросу об объекте экологических преступлений. <https://cyberleninka.ru/article/n/k-voprosu-ob-objekte-ekologicheskikh-prestupleniy-1>.

The article was received by the editors 30.05.2020

The article was accepted for publication 27.08.2020